

Установа “Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры”
Філіял “Літаратурны музей Максіма Багдановіча”

Артыкул
“Дакладныя даты
пераезду ў Гродна Максіма Багдановіча з сям’ёй”
(газета “Літаратура і мастацтва” № 43 (с.11) ад 13.11.2020)

Аўтар:
малодшы навуковы супрацоўнік
навукова-асветніцкага аддзела
Антусевіч Жанна Уладзіміраўна

Мінск 2020

Многія даследчыкі звярталіся не толькі да ўласна аналізу твораў класіка і яго літаратурнай практыкі, але і грунтоўна даследавалі біяграфію М. Багдановіча. Але, тым не менш, і дагэтуль у багдановічазнаўстве існуюць так званыя белыя плямы.

Так, у выданнях другой паловы XX ст. і XXI ст. час пераезду сям’і Багдановічаў у Гродна падаецца як чэрвень–ліпень 1892 г. У “Шляху паэта” (1975 г.) гэта чэрвень. У Поўным зборы твораў М. Багдановіча, у раздзеле “Летапіс жыцця і творчасці” (т. 3, 1995 г.), – сярэдзіна чэрвеня–ліпень. У энцыклапедыі “Максім Багдановіч” (2011 г.) – таксама сярэдзіна чэрвеня–ліпень. У 2020 г. выйшла кніга В. Шведа “Летапіс Гродна (1005–1995 гг.), дзе напісана, што бацька будучага паэта пераехаў на пастаяннае жыхарства ў Гродна ў чэрвені 1892 г., а ў ліпені з маці і братам пераязджае Максім Багдановіч. Інфармацыя ўзята з ранейшага выдання, аўтарства А. Госцева, В. Шведа “Кронан. Летапіс горада на Нёмане (1116–1990 гг.)”, якое выйшла ў 1993 годзе.

Гэтыя звесткі пераходзяць з выдання ў выданне і грунтуюцца на ўспамінах Адама Багдановіча. Нагадаем, пераезд сям’і быў звязаны з пераходам Адама Ягоравіча на службу ў Гродзенскае аддзяленне Сялянскага пазямельнага банка. У Матэрыялах да біяграфіі Максіма Багдановіча бацька паэта напісаў: *“Я согласился и был туда назначен в июне 1892 г. Устроившись на новом месте, я приехал за семьей и приблизительно в половине июля мы переехали в Гродно <...>”*. Успаміны Адам Багдановіч пісаў у 1923 г., калі прайшло звыш 30 год пасля пераезду ў Гродна, – натуральна, што памяць магла яго і падвесці.

Але ў фондах Літаратурнага музея Максіма Багдановіча захоўваецца перапіска бацькоў Максіма Багдановіча, якая пралівае святло на многія факты, у тым ліку і даты. У лістах да жонкі Адам Ягоравіч зафіксаваў дакладныя даты як свайго пераезду ў Гродна, так і Максіма з братам і мамай. Тут хочацца ўдакладніць яшчэ адзін цікавы і важны факт. Раней лічылася, што перад пераездам у Гродна Марыя Апанасаўна з сынамі, Вадзімам і Максімам, жылі ў Мінску, але гэта не зусім так. На Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, што праходзіла ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча ў 2018 г., аўтарам гэтага паведамлення быў зачытаны даклад “Маёнтак Падблонь – невядомая мясціна ў біяграфіі Максіма Багдановіча”. У дакладзе паведамлялася, што летам 1892 г. сям’я знаходзілася ў маёнтку Падблонь, што непадалёк Мар’інай Горкі, а галава сям’і тым часам займаўся ўладкаваннем спраў, звязаных з новым месцам службы і пераездам. Гэтая мясціна выявілася дзякуючы дэталёва апрацаванаму канверту з адрасам “маёнтак Падблонь” і аналізу тэксту пяці лістоў за чэрвень–ліпень 1892 г.

А з ліста Адама Багдановіча ад 2 ліпеня 1892 г. (КП 8988) мы дакладна даведваемся, што дата яго прыезду ў Гродна – 1 ліпеня: *“Учора ў 19 гадзін вечера я шчасліва прыбыў у Гродно, а сёння ў 11 гадзін прадстаўляўся начальству”*. Трэба адзначыць, што ў Гродна Адам Ягоравіч ехаў з Вільні, дзе меўся вырашыць прыватныя справы і адтуль нават паспеў даслаць адзін ліст каханай жонцы.

А вось сям'я пераехала ў Гродна больш як на месяц пазней. Апошні ліст Адам Ягоравіч напісаў у Падблонь 23 ліпеня 1892 г. (КП 8989), дзе паведамляў жонцы, калі забярэ яе з дзецьмі: *“Магу цябе парадаваць: 2-га жніўня я выязджаю з Гродна, а 3-га, верагодна, буду в Мар’інай Горцы”*. <...> *“... у Мар’інай Горцы прабудзем дні 2-3 і паедзем у Мінск, дзе прабудзем да пятніцы; у пятніцу ж з начным цягніком выедзем...”*.

Паводле каляндарных звестак Памятай кніжкі Мінскай губерні на 1892 год, пятніца – гэта 7 жніўня. Меліся ехаць начным цягніком, таму верагодная дата прыезду Максіма Багдановіча з сям’ёй у Гродна – 8 жніўня 1892 года.

Спадзяёмся, падкарэкціраванае высвятленне пераезду сям’і Багдановічаў у Гродна станоўча паўплывае на наступныя росшукі ў галіне багдановічазнаўства.